

SIMAV molenaars strijden mee tegen wateroverlast

Het is bar, zoveel regen als er gevallen is de afgelopen dagen, tot op heden in januari al 20 mm meer dan gemiddeld. Dat is in de Alblasserwaard goed te zien; het water staat hoog, sommige sloten lijken wel wateringen, zo breed. Al meerdere dagen en nachten zijn de gemalen van het waterschap aan het pompen. Er kwam echter meer water bij dan er afgevoerd kon worden.

Ook diverse molens van de SIMAV zijn al meerdere dagen draaiende te zien en dichtbij gekomen wordt duidelijk dat ook die aan het malen zijn; schepraders draaien, het water wordt met tientallen kuubs per minuut de polder uit gemalen. Enthousiaste molenaars die tijd hebben (of nemen) laten met plezier de molens doen waar ze eeuwen geleden voor gebouwd zijn: water opvoeren. Zo dragen ze een steentje bij aan drogere voeten in de Waard.

Een van die molenaars is Alex van der Perk, gepensioneerd molenmaker. Hij maakt al jaren met de Westermolen van polder Langerak. Donderdag is hij al de hele dag aan het malen geweest, maar ondanks dat de molen en het elektrische gemaal volop water uitsloegen bleef het polderpeil stijgen. Een polder verder, polder Liesveld bij Groot-Ammers had die donderdag aan de Molenkade in Groot-Ammers met Bram van Wijk van de Graaflandse Molen en Mark Dwarswaard van de Gelkenes Molen 2 molenaars die samen met het aan het begin van die kade staande gemaal hun beste deden het water de polder uit te krijgen. Desondanks bleef het polderpeil ook daar stijgen en kwam 'n eindje boven zomerpeil uit (dat al 10 cm boven winterpeil ligt). Onder meer ook Ruben Viergever van de Oudendijkse Molen van Hoornaar was die hele dag in touw.

Zaterdag hebben ook weer veel SIMAV molenaars bijgedragen aan een lager polderpeil. Sommigen van hen werd evenwel gevraagd (tijdelijk) te stoppen. De boezem bereikte namelijk een behoorlijk hoog peil. Door de vele regen, door alle gemalen en molens die het polderwater op de boezem uitsloegen, maar ook door de wind. De zuidelijke - zuidwestelijke wind die al dagen waait stuwt het water in het Achterwaterschap (een deel van de boezem van de Overwaard) de verkeerde kant op, ondanks dat de Achterwaterschap naar het zuidwesten, richting Kinderdijk, afloopt. Alles bij elkaar zorgde dit ervoor dat het peil van de

Ammerse Boezem bij de Gelkenes Molen wel 35 cm boven het normale peil stond. Omdat de boezem over de Postkade bij Goudriaan dreigde te lopen zijn daar zandzakken neergelegd en is molenaar Johan Barten van de Goudriaanse Molen gevraagd tijdelijk te stoppen met malen om de boezem tijd te geven af te lopen naar Kinderdijk waar het gemaal van de Overwaard bezig is volle bak het water op de Lek uit te slaan.

De volle boezem heeft ook een voordeel; de molens hebben hierdoor wat meer weerstand en zijn daardoor dan wat minder gevoelig voor sterke windvlagen. Om die reden konden de molenaars wat meer zeil blijven voeren zodat tussen de windvlagen voldoende snelheid behouden bleef om flink te kunnen blijven malen. Ook de grotere tasting hielp daarbij mee. Met tasting geeft de molenaar aan hoe diep het scheprad in het polderwater steekt. Bij hoger polderpeil steekt het scheprad daar dus meer in. Ook dit geeft meer weerstand.

Met de overbrengingsverhouding van het gaande werk (het raderwerk) van de molen, de tasting, de breedte van het scheprad en de snelheid van het gevluht (het wiekenkruis) kan uitgerekend worden hoeveel water een schepradmolen uit kan slaan. Wanneer er bij bijvoorbeeld de Gelkenes Molen 1 wiek per seconde voorbij het raam zoeft geeft deze molen ca. 50 kubieke meter water per minuut!

De molens hebben zaterdag echter wel harder gelopen. Aan het eind van die dag was er bij de Molenkade in Ammers ca. 15 cm afgemalen, het zomerpeil was eindelijk weer zo'n beetje bereikt. Dat wil niet zeggen dat de hele polder weer op zomerpeil stond. Door de aanzuiging van het water door het gemaal en de 2 molens die zaterdag maalden, deze keer Cor Stam met de Achterlandse Molen en opnieuw de Gelkenes Molen, trekken ze verhang. Voor, bij de boezem staat het lager en achterin staat het nog wat hoger. Door de sterke winddruk wordt dat effect versterkt. Op het moment dat men stopt met malen komt het water in de polder weer waterpas te liggen; achter daalt het dan wat en voor stijgt het even zoveel.

De molenaars hadden geluk dat er een mooie maalwind stond, de afgelopen dagen. Zonder die wind staan molens stil en slaan ze geen druppel water uit. Tegenwoordig hebben we elektrische gemalen die van het ontbreken van wind geen last hebben. Bedenk dan eens hoe het vroeger was als er veel regen gevallen was en er geen wind was om dat weg te malen. Zo konden polders tijden onder water staan voordat er eindelijk wind opstak om het weg te malen. Met alle gevolgen van dien.

Mark Dwarswaard, januari 2023